

ГАБЕЛЕН, «BEATLES», ДЖАЗ — УСЁ АДНО

У розных сферах мастацтва здароўца свае яркія выбухі — кожныя 20, 50 ці 100 гадоў. Тады пачынае ажываць наваколле і ствараецца пэўны культурны асяродак. У ім чэрпаюць натхненне маладыя і менш таленавітыя і таксама ідуць наперад.

Марыя Барысенка і яе работа.

Вось, напрыклад, выяўленчае мастацтва. Як чалавеку неперафасіянальнаму ў гэтым плане, мне не прыходзіць у галаву выбітныя з’явы. Аднак штосці моцнае па ўздзеянні з’явілася зараз. І ў зусім нечаканай сферы — докарэаграфічна-прыкладным мастацтве. Яно «квітнее і пахнее», як кажуць. Ндаўна праходзіла рэспубліканская выстава ў Палацы мастацтваў. У мінулыя сераду адкрыўся паказ габеленаў, ткацтва і тэкстылю ў Літаратурным музеі імя Я. Купалы. На экспазіцыі ў Палацы эксперымент, як заўсёды, «прыехаў» з Віцебска — габелен (карціна, сплеченая з ніткай) з тэхнікай вялення і вялікімі ўстаўкамі шыфону ў выкананні Наталі Лісоўскай. Запомнілася манументальнае палатно (у памеры нават большае, чым вышыня сцяны Палаца), зробленае ў тэхніцы вялення з роспісам, выразаннем, а дакладней, вышкрабанням малюнка на тканіне. Зверху былі прыклеены тоўстыя малючкі-эмблемы, таксама з «жывога» тканяга матэрыялу. Яго аўтар — Вераніка Багачова, выпускніца Акадэміі мастацтваў. Аднак паспрабуйце ўразацца Марыя Барысенка. У сваіх габеленах яна... матэрыялізавала музыку.

Натхніўшыся творчасцю «Beatles», мастачка стварыла цэлую серыю габеленаў, якая так і называецца «Beatles forever». Ёсць творы, зробленыя адназначна па падобнай тэхніцы, і іх назвы супадаюць з назвамі хітоў. У адной рабоце зашыфравана загадка «Beatles», якая, на думку Марыі, заключаецца ў тым, што іх музыка, створаная паўстагоддзя таму, вельмі папулярная і зараз, а ў новых аранжыроўках гучыць вельмі сучасна.

Аўтарка востра гадзі збірае эскізы, накіды на гэтую тэму, пераасэнсуюча падзеі. А ўсе работы, акрамя першай, зрабіла за адзін 2010 год. Дарэчы,

спецыяльных прыстасаванняў у яе не было. Амаль усю прастору прыдзяга пакоя яе невялікі кватэры займае станок для габеленаў. Яшчэ адмысловы малатчак, які нагадвае грэбень, — востры ўсё — праца робіцца рукамі.

Барысенка выкарыстоўвае вельмі розныя тэхнікі — гэта далёка не звычайнае ткацтва. У адну працу яна дадае металічную сетку і святадзёдную падсветку, у другую — залатую люрэксавую нітку, у трэцюю — кавалкі тканіны і лютэрак.

Летась экспанавалася іншая калекцыя габеленаў на гэтую тэму пад назвай «Джаз». Марыя з самага дзяцінства слухае джаз разам з сям’ёй. Яна наведвае амаль усе мерапрыемствы гэтага накірунку музыкі, якія ладзяцца ў Мінску. Нездарма яе габелены быццам увабралі прыгожыя гукі і зараз выпраменьваюць стары саксафон. І гэта не выпадкова. Твор мае сваю гісторыю. Саксафон куплены і ўведзены ў гэтую інсталюцыю пасля смерці аднаго блізкага сябра яе сям’і. Разам яны часта хадзілі на джазавыя канцэрты, слухалі новыя выданні і архіўныя запісы, дзяліліся ўражаннем. Ён ведаў пра мэта Марыі стварыць джазавую выставу і вельмі хацеў на ёй пабываць. Але усё адбылося па-іншаму. Таму праца з саксафонам прысвечана людзям, якія не толькі самі выдатна ігралі джаз, але і ўмелі ацаніць добрае выкананне.

Паверхня работы з саксафонам сплечена зусім незвычайна. Там і жгуты з абгортачнай фольгі, і пафарбаваныя касічкі з тканіны, серабрыстага, залатога, пшэчотна-ружовага колераў, і празрысты стары шнур, і рознакаляровыя правады. Аднак усё гэта заўважаеш толькі тады, калі уважліва прыглядаешся. Бо сама работа і простая і «хітрасплеченая», і даступная і загадкавая адначасова. З яе быццам льецца сапраўдны іскрысты джаз.

Работы Марыі Барысенка выстаўляліся ў адным з самых буйных сталічных клубу на трыбуне «Beatles» — канцэрце, дзе іншыя гурты выконваюць кампазіцыі гурта-легенды. І габелены не былі проста прыдаткам — гэта самадэятэльны творы, якія сапраўды дапаўнялі і ўпрыгожвалі творчы асяродак.

Гэта моцна і гэта варта. Новы імпульс у нашай культуры.

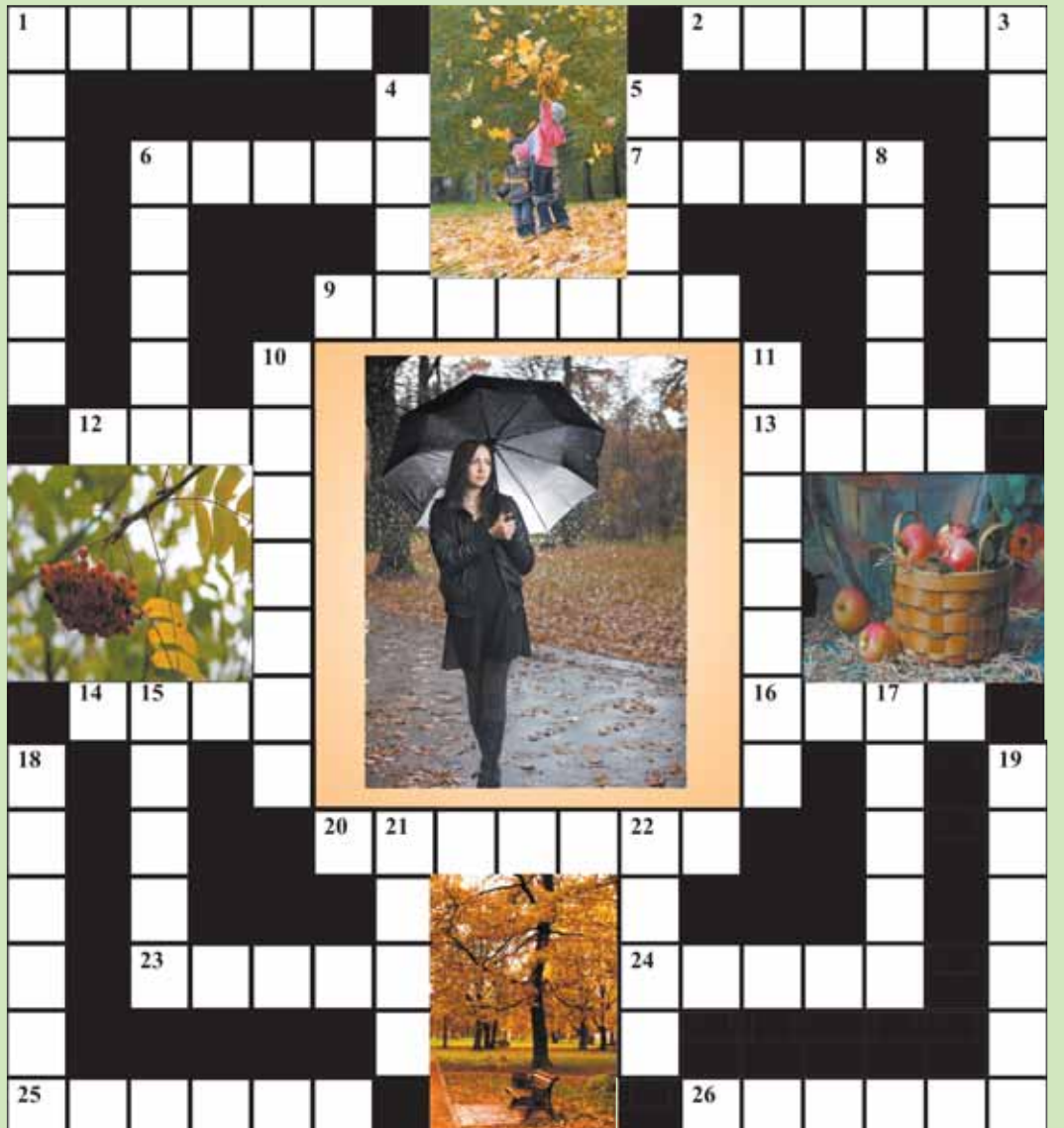

Сіна ШЧАРБАЧЭВІЧ.

Габелен «У джаз-клубе».

КРЫЖАВАНКА

Склаў Лявон ЦЕЛЕШ, г. Дзяржынск.

Па гарызанталі: 1. «Беларуская музычная...». Міжнародны музычны фестываль, які адбываецца ў лістападзе ў Мінску. 2. Прысвятак беларускага народнага календара, які адзначаўся 8 лістапада. «На... дзеўка хітра» (прык.). 6. Пасудзіна, якая на Беларусі выкарыстоўвалася ў варажбе, ясельнай і пахвальнай абраднасцях. 7. «... было — \\\\ Розна зелечка цвіло; \\\\ Восень настала — \\\\ Розна зелечка зьяля». З беларускай народнай песні. 12. «Кончылася... Адзвінелі песні». З верша Якуба Коласа «Восеньскае». 13. Лістапад снегу надзьме — хлеба прыбудзе, а... разалецца — сена набярэцца (прык.). 14. Чарада птушак, якія адлітаюць у вырай. 16. Да Казанскай не..., пасля Казанскай — не восень (прык.). Свята абраза Казанскай Божай Маці адзначаецца 4 лістапада. 20. Абрад шлюб. Лічылася, што гэтай святочнай урачыстасці на Беларусі спрыялі святыя Кузьма і Дзям’ян, прысвятак якіх адзначаўся 14 лістапада. 23. Асенняя... ці Асяніны, Дзень памінальнай працы, які прыпадае на 5 лістапада. 24. «Ажно з гоняў Беларусі \\\\ У... палічці гусі». З верша Янкі Купалы «У...». 25. У беларуска-католікаў — назва дзявоцкага свята, якое прыпадае на 30-е лістапада. 26. На Тадора — поўна... (прык.). Тодар — назва ў беларуска-католікаў прысвятка, які адзначаўся 9 лістапада.

Па вертыкалі: 1. Два салдаты — не..., два дубы — не дуброва (прык.). 3. На добрай зямлі добрая... (прык.). 4. Хоць... троіць, той хлеб кроіць (прык.). 5. Драпежная жывёліна. На Беларусі лічылі, што... збіраюцца ў зграі на пачатку Плініаўскага посту — 28-га лістапада. 6. «Я за мудрасць восень люблю, \\\\ вецер роздуму гойдае...». З верша Алены Паўлікавай «Лістапад закружыць галаву». 8. «Ізноўку дождж. Ізноўку дождж. \\\\ Як год... як сто...». З верша Віктара Шніпа «Ізноўку дождж». 10. «Палае золкае... \\\\ Гарача асенняя кусты». З верша Адама Глоўска «Холод». 11. Возера на Беларусі, апетае Адамам Міцкевічам, з якім звязаны шораг рамантычных паданняў. 15. Папрыядні малюнак алоўкам, вугалем. 17. Прысвятак беларускага народнага календара, які прыпадае на 29 лістапада. «На... зима пацее» (прык.). 18. «Вярні мне, восень, ... бярозо». Верш Міколы Мятліцкага. 19. Свойскага жывёла, якую пачыналі стрычы звычайна 11 лістапада, на прысятак Настуці. 21. Не..., а шыла, ды з перцам (прык.). 22. Прадмет маблі ў выглядзе дошкі на ножках.

Адгачы на крыжычкі: 19. Ваўражыць, 21. Якія зьявіліся, 22. З’явіліся, 23. Ваўражыць, 24. Ваўражыць, 25. Ваўражыць, 26. Ваўражыць, 27. Ваўражыць, 28. Ваўражыць, 29. Ваўражыць, 30. Ваўражыць, 31. Ваўражыць, 32. Ваўражыць, 33. Ваўражыць, 34. Ваўражыць, 35. Ваўражыць, 36. Ваўражыць, 37. Ваўражыць, 38. Ваўражыць, 39. Ваўражыць, 40. Ваўражыць, 41. Ваўражыць, 42. Ваўражыць, 43. Ваўражыць, 44. Ваўражыць, 45. Ваўражыць, 46. Ваўражыць, 47. Ваўражыць, 48. Ваўражыць, 49. Ваўражыць, 50. Ваўражыць, 51. Ваўражыць, 52. Ваўражыць, 53. Ваўражыць, 54. Ваўражыць, 55. Ваўражыць, 56. Ваўражыць, 57. Ваўражыць, 58. Ваўражыць, 59. Ваўражыць, 60. Ваўражыць, 61. Ваўражыць, 62. Ваўражыць, 63. Ваўражыць, 64. Ваўражыць, 65. Ваўражыць, 66. Ваўражыць, 67. Ваўражыць, 68. Ваўражыць, 69. Ваўражыць, 70. Ваўражыць, 71. Ваўражыць, 72. Ваўражыць, 73. Ваўражыць, 74. Ваўражыць, 75. Ваўражыць, 76. Ваўражыць, 77. Ваўражыць, 78. Ваўражыць, 79. Ваўражыць, 80. Ваўражыць, 81. Ваўражыць, 82. Ваўражыць, 83. Ваўражыць, 84. Ваўражыць, 85. Ваўражыць, 86. Ваўражыць, 87. Ваўражыць, 88. Ваўражыць, 89. Ваўражыць, 90. Ваўражыць, 91. Ваўражыць, 92. Ваўражыць, 93. Ваўражыць, 94. Ваўражыць, 95. Ваўражыць, 96. Ваўражыць, 97. Ваўражыць, 98. Ваўражыць, 99. Ваўражыць, 100. Ваўражыць.

ГАЗ УЗРЫВАЕЦА

У мінулы нядзелю ў Дошчыцкім раёне, у вёсцы Валкалата, адбыўся пажар у доме. Прычына — выбух газапаветранай сумесі. Супрацоўнікамі Міністэрства па надзвычайных сітуацыях быў выратаваны з-пад завалаў гаспадар дома. Мужчына атрымаў апёкі на галаву, рукі і зараз знаходзіцца ў балёнцы. У выніку выбуху разбураны перакрыццё і дах.

У гэты ж дзень адбыўся выбух газавага балона ў

Дубровенскім раёне ў вёсцы Расаіно. Як высветлілася, гаспадар дома, пенсіянер, самастойна замяняў пільдэсэцілітровы газавы балон. А правяраў на герметычнасць гэтае злучэнне ён з дапамогай запалак. У выніку адбылася ўспышка газапаветранай сумесі. Мужчына атрымаў апёкі твару, і кішкі руку і быў шпіталізаваны.

Аляксандр ПУКШАНСКІ.

У ВАС ЭЛФЫ НЕ ПРАЖЫВАЮЦЬ?

НЕКАТОРЫЯ з’явы наваколлага свету здаюцца нам настолькі зразумелымі і натуральнымі, што практычна ні ў каго не выклікаюць жадання дакапацца да іх сутнасці. Між тым, нават у простых на першы погляд рэчах часта схаваны нейкі падвох... Пра некаторыя з іх і пойдзе гаворка ніжэй.

САРКАФАГ ДЛЯ ЧАРВЯКА

Ці ведаеце вы, што жамчужына з’яўляецца ў ракавіне з пясчынкі, якая трапіла туды зусім не выпадкова? Гэта — прыгожая легенда прадаўцоў, якія ахінулі свой тавар рамантычным флёрам. Мы любімся перламі, не ведаючы, што самая цудоўная жамчужына — гэта ўсяго толькі перламутравы саркафаг для чарвяка.

Жамчуг нараджаецца, калі ў сярэдзіне ракавіны памірае малюска паразіт, які прабураў туды скрозь створкі, каб паесці мяса малюска. Ізалючы пагрозу, малюска пачынае пакрываць яго пластам перламутру. І так да канца жыцця. Яшчэ больш жорсткім з’яўляецца спосаб вытворчасці культываванага жамчугу, які ў 1900 г. запатэнтаваў японец Кэчэмі Мікімота пасля 20-ці гадоў даследаванняў. Бо, каб атрымаць жамчужыну — гэты знак бягучаснасці, — здзяйсняюць фарменнае згвалтаванне слабай вустрыцы. Двухгадовага жамчужніц зманам прымушаюць паслабіць ціск створак, змяшчаючы ў іх цэлюлюз вяду, а калі ракавіны прыдчыняюцца, робяць пракол у ганадах (рэпрадуктыўныя органы малюска) і змяшчаюць туды затрыку. Часцей за ўсё гэта адпаліравана пацёрка з ракавінкі і 2-міліметровая пласцінка з эпітэлію манты іншай вустрыцы, якая стымлюе выпрацоўку перламутру. Цялых тры месяцы потым далікатна жамчужніцы апраўляюцца ад гэтай секунднай аперацыі, а многія нават гінуць. Між тым, Мікімота зусім не думаў, што яго бізнэс жорсткі. Ён, былы прадавец локшыны з гароднінай, толькі лічыў, што ўсё, нават самы бедны, японец павінен атрымаць магчымае любавання прыгажосцю, валодаць ёю і насіць яе.

ШУКАЙЦЕ ЭЛФАУ!

Перад тым, як пабудаваць нешта ў Ісландыі, неабходна праверыць тэрыторыю на наяўнасць эльфаў. Гэта не жарт, а закон: калі вы жадаеце атрымаць дазвол на будаўніцтва ў Ісландыі якога-небудзь буйнога аб’екта, будзе гэта фабрыка, дарожная развязка ці гандлёвы цэнтр, вы павінны даследаваць тэрыторыю на наяўнасць эльфаў. З такой праблемай суткнуліся, напрыклад, уладальнікі кампаніі Alcoa, якія вырашылі пабудаваць у Ісландыі металургічны завод. Alcoa было паведамлена, што яны могуць будаваць

Усё, што заўгодна, на набывай імі зямлі, але толькі пасля таго, як урадавы эксперт даследуе тэрыторыю і выдаць заключэнне аб тым, што на ёй не жыве «таемны народзец». Гэта даволі дзіўна, але ў Ісландыі 54% насельніцтва не адмаўляе існавання эльфаў, 8% безумоўна верыць у іх, а 3% сцвярджае, што могуць бачыць іх або адчуваць іх прысутнасць! Калі пабудаваць фабрыку або іншы буйны аб’ект на зямлі, у якой жывуць элфы, міфічныя істоты нібыта част хвалюцца, што страчаюць розум і вар’яцуюць, што, у сваю чаргу, вядзе да самых жудасных наступстваў: катастроф, разбурэнняў, смерці людзей. Не асабліва важна, ці верыць у існаванне эльфаў урад Ісландыі, але, калі ў іх верыць народ, з гэтым нельга не лічыцца. Таму эксперты выдаюць заводам адпаведныя даведкі, і людзі ідуць працаваць на такія прадпрыемствы са спакойным сумленнем.

КАВА — ЧОРНАЯ АТРУТА

Кафэін, які змяшчаецца ў кубачку кавы, які вы выпіваеце для бадзёрнасці, на працягу доўгіх гадоў «распрацоўваўся» раслінамі ў якасці абароны ад кузурак.

Уздзяенне кафэіну на чалавека складаецца ў блікараванні вызначаных рэцэптару ў мозгу і іншых органаў, што выклікае працэсы, у выніку якіх вырабляецца адрэналін. Адрэналін выкідаецца ў кроў, павялічваючы колькасць сардэчных скарачэнняў, і павышае артарыяльнае ціск. Цяго дачыняцца кузурак, то дзьяенне кафэіну паралізуе і забівае іх. Так што можна сказаць, што ваш кубачак кавы для бадзёрнасці — нешта нахалтал вадкай мухабоўкі. Дарэчы, хоць кафэін не лічыцца ядвітам для чалавека, у вялікіх дозах (10 грамаў) чыстае рэчыва для яго смяротнае.

ДА МЯНЕ, ГАСПАДАР!

Коткі мяўкаюць толькі для прыцягнення ўвагі чалавека. Гук «мяў» быў прызначаны прыродай для таго, каб маленькія кацяняты маглі клікаць сваю маці. Вырастаючы, кацяняты павінны перастаць гукі выкарыстоўваць. Дарослыя дзікія коткі, якія жывуць у натуральных асяродку, не мяўкаюць ніколі. Аднак падчас прыручэння коткі дайшлі да высновы, што іх інфантальны нае «мяў» найбольш эфектыўна дзейнічае на іх гаспадару: гук гучыць досыць жаласліва і досыць гучна. Мяўканне стала ўніверсальным спосабам зносін дарослых котак і котаў з чалавекам. Кантактныя адна з адной, коткі не мяўкаюць.

Коткі мяўкаюць толькі для прыцягнення ўвагі чалавека.

КАБ ХАПІЛА НА ЎВЕСЬ ГОД

Абাপіраючыся на шматлікія фальклорна-этнографічныя крыніцы, архіўныя матэрыялы, уласныя запісы, зробленыя ў час экспедыцыйных паездак, мы паспрабуем сістэматызаваць звесткі аб выкарыстанні святой, цудадзейнай, «жывой» вяды ў календарным каларызаваным нашым жыцці, падаць іх у храналагічнай паслядоўнасці са спадзяваннем на тое, што духоўна-аздаравальны вопыт нашых продкаў хоць у нейкай ступені дапаможа людзям знайсці палёжку цэлу і душы.

25 снежня або 7 студзеня — першы дзень Каляд, Раство Хрыстова

У першы дзень Каляд рліца на доўгіх дзён прынёсі ў хату свежую вяду. У драўляныя нчы апускалі дробную сярэбраную манету, налівалі вяду. Спачатку «пасярэбранай» вядой мяў твар сам гаспадар, а за ім — усе дамадзяткі. Людзі верылі, што такі рытуал «забалецьчы» чысціць твару, які не будзе пакутаваць ні ад марозу, ні ад спякоты. Цікава і тое, што жонкі, хто далучаўся да выканання абраду, спачатку прамаўляў запавятайны словы: «Будзь здаровы як вада».

1 або 14 студзеня — Новы або Стары Новы год

Лічылася, што той, хто ў першы дзень Новага года першым прынясе вяду з калодзежа і першым памыецца, у гэты год па жыцці будзе першым.

У час першага навагодняга ўмявання ў вяду трэба пакласці медныя або залатныя грошы (або ўпрыгажэнні), каб на працягу года быць прыгожым і здаровым, а сярэбраныя грошы або рэчы — каб мець чысты белы твар.

18 студзеня — прыдзядзень Вадохрышча

Траўца куцы, акой завяршалася двухднёвае святкаванне Каляд, называлася «вадзяной», «ваданоснай». У некаторых сем’ях у гэты дзень увогуле нічога не елі, толькі пілі вяду. Часцей за ўсё гэта былі сем’і пчалюбоўцаў, сярод якіх бытвала павер’е: калі ў гэты дзень устрымацца ад ежы, то

добра будучь раіцца пчылю.

19 студзеня — Вадохрышча

Самай шануемай, выключнай па сваім аздараўчальным статусе лічылася вада, узятая 19 студзеня. Яе абавязкова прыносілі ў хату, крапілі ўсе куты, сцены, умывальнік, пілі, каб быць здаровым і «ачысціцца» ад усялякіх грахоў. Яе бралі як мага больш, каб хапіла на ўвесь год і для самых розных сітуацыяў.

У дзень Вадохрышча не дазвалялася выносіць з хаты вяду, а таксама не аддаваць яе чужым людзям. А для хатняй жывёлы вяду рыхтавалі загалда.

У народзе верылі ў тое, што на працягу 12 наступных дзён Вадохрышчам дзён вада лічыцца «святой», «чыстай», таму ў ёй не пажадана было паласкаць бялізну.

20 студзеня — Правады Каляд, Правадохрышча, Сабора Іаана Прадчэчы

У гэты дзень у царквах адбываецца малое асвячэнне вяды. У гонар Іаана Прадчэчы — аднаго з найвялікшых пракоўцаў, які завяршыў гісторыю Старога Завету і адкрыў эпоху Новага Завету. У свае трыццаць гадоў ён прыйшоў у бераг Іардан і хрысціў грэшнікаў, а разам з ім — і бягучы год Іаана Ісуса Хрыста. Тым самым ён паклаў пачатак таінству хрышчэння, у аснове якога — амавенне чалавека святой вядой.

Яшчэ адна назва гэтага дня — «лявіны», таму што на працягу яго не працавалі, а перад ядой абавязкова пілі святую вяду.

15 лютага — Стрэчанне, Границы

Акрая гравічных свечак, у гэты дзень у храмах асвятлялі вяду, якая набывала незвычайна гучыню здольнасці, якой льялі «вогнікі», рожыстае запаленне рук і ног, а таксама апёкі і асабліва чырвоныя плямы на целе дзяцей, якія, па народных вераваннях, узніклі з-за таго, што цяжарная жанчына спужалася пажару.

Аксана КАТОВІЧ, Янка РУК.

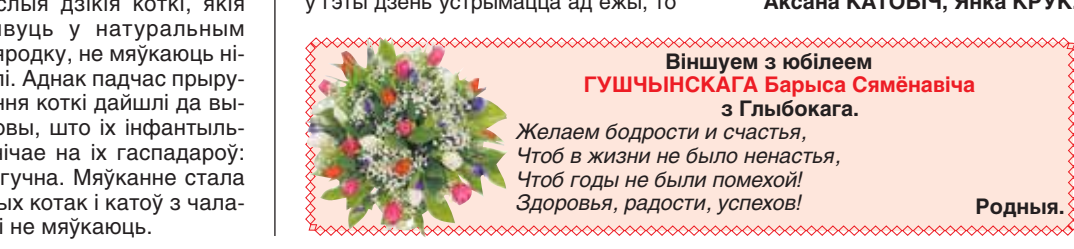

добра будучь раіцца пчылю.

Віншум з юбілеем ГУШЧЫНСКАГА Барыса Саманавіча з Глыбокага.

Желаем бодрости и счастья, чтоб в жизни не было ненастья, чтоб годы не были помехой! Здоровья, радости, успехов!

Родныя.

Віншум з юбілеем ГУШЧЫНСКАГА Барыса Саманавіча з Глыбокага.

СЁННЯ

Месяц Першая квадра 2 снежня. Месяц у зор’і Цяльца.

Сонца	Усход	Заход	Даўжыня дня
Мінск	9.11	16.49	7.38
Віцебск	9.08	16.32	7.24
Магілёў	9.01	16.39	7.38
Гомель	8.50	16.44	7.54
Гродна	9.25	17.06	7.41
Брэст	9.19	17.15	7.56

НАДВОР’Е на заўтра

Геомагнітная ўзрушэнні

ВІЦЕБСК 742мм рт.ст. -1...+1°C +1...+3°C	МІНСК 736мм рт.ст. 0...+2°C 0...+2°C	МАГІЛЁў 741мм рт.ст. -3...-1°C +1...+3°C
ГРОДНА 742мм рт.ст. 0...+2°C +1...+3°C	БРЭСТ 742мм рт.ст. -2...0°C +2...+4°C	ГОМЕЛЬ 742мм рт.ст. -3...-1°C +1...+3°C

АВАЗНАЧЭННІ:

- німа прыкметных геомагнітных узрушэнняў
- невялікія геомагнітныя узрушэнні
- слабая геомагнітная бура

У СУСЕДЗІ

ВАРШАВА +2...+4°C	МІЎ +2...+4°C	РЫГА 0...+2°C
ВІЛЬНЮС 0...+2°C	МАСКВА 0...+2°C	С.ПЕТРАБУРГ 0...+2°C

6 СНЕЖНЯ

1520 год — у сям’і вялікага гетмана ВКЛ Юрыя Радзівіла нарадзілася Барбара Радзівіла, будучая каралева польская і вялікая княгіня літоўская. Яе

родным братам быў падчыны літоўскай і будучы вялікі гетман Мікалай Радзівіла Рыхты, стрыечным — тагачасны вялікі маршал літоўскі Мікалай Радзівіла Чорны. Паводле звычайнага таго часу, спадчыніцу слаўнага магнатскага роду вучылі класічнай латыні і старажытнагрэчаскай мове, гісторыі, малюванню, мастацтву вераскладання, музыцы і танцам, матэматыцы і географіі, верхавой язде. Замуж яе выдалі ў 17 гадоў за Станіслава Гаштольда, які не ацаніў ні прамоўнасці, ні розуму сваёй жонкі. Важнай для яго апынуліся палітычны ўплыў і фінансы яго стану. Праз некалькі гадоў пасля вясялі Барбара так і не падарыла Гаштольду спадчыніцы, вярнулася ў матчы дом. Але доўга не змагла ўседзець у чатырох сценах, усё часцей яе бачылі на свечках балю. На адным з такіх забаўляльных мерапрыемстваў Радзівіла Чорны і пазнаёміўся са сваім прыцэледам, вялікім князем літоўскім Жыгімонтам II Аўгустам. Маладыя таема пажаніліся. А тым часам памірае стары кароль і Жыгімонт II трэнімова вядуць у Кракаў для падрыхтоўкі да каронацы. Каралева-маці Бона Сфорца актыўна шукае сваіму сыну нявесту, бо шлюб павінен умацаваць трон і павялічыць прэстыж Рэчы Паспалітай у Еўропе. І тут яе гора сярэд ранага неба — вестка аб тым, што каралеўні жанаты 17 красавіка 1548 года Жыгімонт Аўгуст афіцыйна прадставіў Сейму Барбару як сваю жонку. Але калі Лтва пагадзілася прызнаць яе вялікай княгіняй, то ні каралева-маці, ні польская шляхта не хацелі бачыць на балевы прыгажуні каралеўскую карону. Аднак Жыгімонт, які стаў каралём, праявіў нечужую для яго ўдзячнасць. Ён любіў Барбару і не хацеў з ёй расставіцца. У снежні 1550 года яна была каранаваная і абвешчана каралевай Польскай дзяржавы. Але шчасця ёй гэта не прынесла. Ужо праз два месяцы пасля каронацы Барбара нельга было пазнаць. «Схуднела так, што адны косці засталіся», — паведаміў Радзівіла Чорны Радзівілу Рыхтаму. Яна пакутавала некалькі месяцаў. Верны муж да канца заставаўся каля яе ложка. 8 мая наступнага года Барбара памірае. Даследнікі кажуць аб трох версіях смерці польскай каралевы. Па адной з іх, прычынай цяжкай хваробы называюць лекі ад бясплоддзя, якія прымала Барбара. Па другой версіі, каралева была хворая на рак. Але самая папулярная, безумоўна, трэцяя версія — нялюбіую нявестку атруціла каралева-маці. Вядома нават прывольна атэпакра, які гатаваў зялё, якое пад выглядам лекаў павольна атручвала каралеву. Яго звалі Монці...

1899 год — нарадзіўся (г. Шклоў) Навум Ісакавіч Эйцінгон, савецкі ваенны дзеяч, разведчык. Генерал-маёр. Скончыў Ваенную акадэмію ў Маскве. У 1918-20 гадах быў на гаспадарскай і прафсаюзнай рабоце ў Магілёве, Гомелі. З 1920-га — у органах ВЧК у Гомелі, Башкірыі. У 1925-39 гадах — намеснік рэзідэнта, рэзідэнт савецкай разведкі ў Кітаі, ЗША, Іспаніі, Францыі. Адзін з арганізатараў і кіраўнікоў аперацыі па ліквідацыі Л. Трощага ў Мексіцы. У пачатку Вялікай Айчыннай вайны прызначаны намеснікам кіраўніцка асобнай групы пры наркаме ўнутраных спраў СССР, займаўся адпраўкай савецкіх разведчыкаў у нямецкі тыл, нелегальна працаваў у Турцыі. З 1944 года ўдзельнічаў у зборы інфармацыі аб амерыканскай атамнай бомбе. У кастрычніку 1951 года арыштаваны, у пачатку 1953-га вызвалены. У жукіім часе зноў быў арыштаваны і асуджаны да 12 гадоў турмы. Пасля вызвалення ў 1964-м працаваў у энснэгандзевым аб’яднанні «Міжнародная книга» ў Маскве. Памёр у 1981 годзе. Рэабілітаваны ў 1992-м.

«Што не забараняе закон, тое забараняе сумленне».

Сенека (4 да н.э. — 65 н.э.), палітычны дзеяч, філосаф і пісьменнік Стара